

Турянська К.
магістрантка II курсу
спеціальності 106 Географія
Науковий керівник – доц. Питуляк М. Р.

ПРИРОДНИЙ РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НПП «ДНІСТРОВСЬКИЙ КАНЬЙОН»

Велич Дністровського каньйону зачаровує, а його популярність стрімко росте щороку – за хорошими враженнями, сучасними туристичними продуктами, активним і екологічним відпочинком сюди приїждять дедалі більше українців. Дністровський каньйон – один із найцікавіших туристичних об'єктів України, тому що кожен знайде тут щось до душі. На берегах каньйону дедалі частіше відкриваються нові кемпінги та бази відпочинку, активно працюють пункти прокату каяків і велосипедів, гіді і локальні туристичні фірми, з'являються виробники місцевих крафтових продуктів, проводять цікаві місцеві події і заходи, поступово створюються нові туристичні шляхи та екостежки [4].

Метою статті є аналіз сучасного стану та структури природного рекреаційного потенціалу НПП «Дністровський каньйон».

Виклад основного матеріалу. Під природними рекреаційними ресурсами розуміють тіла і явища природи, які забезпечують відпочинок як засіб підтримання і відновлення працездатності і здоров'я людей. Вони наділені комфортними властивостями для рекреаційної діяльності і можуть бути використані для її організації. Традиційно до рекреаційних ресурсів відносять компоненти природного або культурного ландшафту, відповідно: кліматичні, водні, гідромінеральні, лісові, гірські, соціально-культурні, окремі природні або культурні об'єкти. Найчастіше виділяють функціональні сполучення ресурсів, що формуються на основі принципів доповнення та комплексності [1, с. 42].

В умовах сучасної економічної ситуації, що склалась в Україні, а також в Тернопільській області посилюється увага до місцевих природно-рекреаційних ресурсів, які сприяють оздоровленню та лікуванню населення.

Природний рекреаційний потенціал НПП «Дністровський каньйон» представлений такими ресурсами, як геоморфологічні, геологічні, кліматичні, водні, лісові, ландшафтні.

Серед рельєфоутворюючих процесів, що мають важливе значення для рекреації і туризму на окремих ділянках Тернопільського Придністер'я значну роль відіграють карстові процеси. Карст найбільшого розвитку досягнув у верхньотортонських гіпсах Придністров'я. Тут наявні поверхневі та підземні його форми. Перші з

них виражені порівняно слабо і трапляються рідше, другі – утворюють величезні підземні лабіринти – печери довжиною ходів у десятки кілометрів. Понад 15 печер Тернопільщини мають наукову, спелеологічну, туристичну, пізнавальну цінність (Оптимістична, Озерна, Кришталева, Вертеба, Ювілейна, Нагірянська, Жолоби). Переважна їх більшість зосереджена в Середньому Придністров'ї, 2/3 із яких – у Борщівському районі [5].

Останнім часом у Придністров'ї виявлено і обстежено кілька десятків печер. Деякі з них належать до найдовших печер у нашій країні. Одна з них – печера Оптимістична. Першою і найхарактернішою рисою печер Придністров'я є те, що у них переважають вузькі щілинні ходи, приурочені до вертикальних тектонічних тріщин [5].

Особливу групою об'єктів рекреаційної привабливості, які можуть бути використані для пізнавальної рекреації, є геологічні пам'ятки природи. Це відслонення гірських порід, форми рельєфу земної поверхні, печери, які найвиразніше ілюструють геологічну будову і природні процеси, що відбувалися в історичному минулому на цій території.

Наукову та пізнавальну цінність мають відслонення гірських порід на лівому березі р. Дністер поблизу населених пунктів Трубчин, Кудринці, Мельниця-Подільська, Худиківці, Пилипче, Колодрібки, Залішки, Іване-Золоте, Устечко; в нижній течії долин рік Серету, Коропця, Золотої Липи, Збруча [5].

Територія НПП «Дністровський каньйон» знаходиться у кліматичній найкомфортнішій частині помірною поясу Європи – у його південній частині. Це своєрідно проявляється у кліматичних властивостях регіону.

Для оцінки комфортності літнього сезону для відпочинку і туризму найчастіше застосовують декілька кліматичних і метеорологічних показників (температуру повітря, вологість, опади, хмарність, швидкість вітру, сонячну радіацію). Середньомісячна температура липня 18°C, тому можна зробити висновок про те, що НПП «Дністровський каньйон» є комфортним для літнього відпочинку [2].

Рекреаційна діяльність змінюється за сезонами року. Для різних сезонів використовують різні критерії оцінки клімату і погоди.

Водні ресурси є надзвичайно важливою невід'ємною складовою природних рекреаційних ресурсів. Рекреаційні ресурси НПП «Дністровський каньйон» представлені річками, та відносно невеликою кількістю озер та водосховищ. Особливе значення для рекреації мають Червоногородський водоспад на р. Джурин, Русилівськй водоспади, Сокілецькй водоспади. Регіон Тернопільського Придністер'я

добре забезпечений водними ресурсами, які є сприятливими для рекреаційної діяльності.

Біотичні рекреаційні ресурси – це ресурси живої природи сприятливі як для лікування, так і для задоволення духовних потреб людини та організації окремих видів туризму. В якості таких ресурсів можуть бути рекреаційні ліси, та об'єкти природно-заповідного фонду. Практично всі ліси є придатними для реалізації в них рекреаційної діяльності. Найбільш сприятливими для здоров'я людини є соснові, сосново-дубові, дубові, липові та кленові ліси. Лісистість Тернопільського Придністер'я коливається від 14 до 25%, тоді як у центральній частині Тернопільської області цей показник коливається від 5 до 15%. Панівними є широколистяні ліси. Регіон є добре забезпечений біотичними природними рекреаційними ресурсами.

Щодо ландшафтних рекреаційних ресурсів, то регіон Тернопільського Придністер'я характеризується великою різноманітністю щодо цих ресурсів. Тут виділяються схили річкових долин, пологі та спадисті на четвертинних суглинках і глинисто-піщаних відкладах у верхів'ї річок з темно-сірими ґрунтами та чорноземами опідзоленими. Вони є малосприятливими для відпочинку в теплу пору, але взимку можуть бути сприятливі для спортивного відпочинку на лижах. Крім того, тут зустрічаються рівнини з лесовим покривом, які в минулому були вкриті широколистяними лісами, степами і луками, з джерелами і потічками в балках. На даний час вони зайняті орними землями, сільськогосподарськими угіддями, населеними пунктами, що у свою чергу ускладнює їхнє використання в плані рекреації, а відтак вони є малосприятливими для відпочинку. Горбогірні місцевості, вкриті дубово-буковими лісами поширені у Монастириському районі. Тут є урочища високих видовжених горбів з плоскими вершинами і крутими схилами, вкриті дубово – грабовими, дубово – буковими і дубовими лісами, а також карстові форми (лійки, понори, провалля, печери, тріщини). Загалом ці місцевості сприятливі для відпочинку, особливо карстові форми, які є найсприятливішими для розвитку спелеотуризму та організованого відпочинку [2, с. 391-396].

Висновки. НПП «Дністровський каньйон» має значний природно-рекреаційний потенціал, який забезпечує розвиток рекреації всіх функціональних напрямків – лікувально-оздоровчої, оздоровчо-спортивної, спортивно-туристської, любительської, пізнавальної. Високий природно-рекреаційний потенціал Придністер'я в сучасних умовах використовується досить активно. Багатство та різноманітність рекреаційних ресурсів визначатимуть розвиток рекреації тут і в майбутньому.

Потребують активізації використання місцеві ресурси столових вод; перспективним напрямком лікувальної рекреації є спелеологія. Для розвитку пізнавальної рекреації слід активно використовувати природно-заповідні об'єкти (ПЗО). Доцільно також розвивати водний туризм по річці Дністер та в нижній течії рр. Стрипа, Золота Липа, Серет, Збруч, який може мати не лише оздоровчо-спортивний характер, а й пізнавальний.

Список використаних джерел:

1. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування: Монографія.- К.: 2001. 395 с.
2. Географія Тернопільської області: монографія. В 2-ох т. Т. I. Природні умови та ресурси. Тернопіль: Крок, 2017. 504 с.
3. Новицька, С. Водні рекреаційні ресурси: еколого-географічний аналіз і оцінювання. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Географія. 2007. Вип. 1. С. 158 – 168.
4. Путівник Дністровським каньйоном URL <https://lowcost.ua/dniester-canyon-guide/>.
5. Свинко Й. М. Нарис про природу Тернопільської області: геологічне минуле, сучасний стан. / Й. М. Свинко – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 192 с.

Шмигельська Х.¹, Жайворонко Н.²

¹магістрантка I курсу, ²магістрантка II курсу спеціальності 014 Середня освіта (Географія)

Науковий керівник – викл. Гавришок Б. Б.

ДО СТРУКТУРИ ЗЕМЕЛЬ ЛІСОВОГО ФОНДУ БЕРЕЖАНСЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ліси України є її національним багатством і за своїм призначенням та місце розташуванням виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні, естетичні, виховні, інші функції та є джерелом для задоволення потреб суспільства в лісових ресурсах.

Відповідно до Земельного кодексу України, землі лісгосподарського призначення є невід'ємною складовою частиною цільового призначення земель. У наказі Державного комітету України із земельних ресурсів «Про затвердження класифікації видів цільового призначення земель» [3]. зазначається, що землі лісгосподарського призначення – це землі, вкриті лісовою рослинністю, а також не вкриті лісовою рослинністю, нелісові землі, які надані та використовуються для потреб лісового господарства, крім земель, зайнятих зеленими насадженнями у межах населених пунктів, які не віднесені до категорії лісів, а також земель, зайнятих окремими деревами і групами дерев, чагарниками на сільськогосподарських угіддях, присадибних, дачних і садових ділянках